

**ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ВЛИЯНИЕТО НА
СЧЕТОВОДНИТЕ СТАНДАРТИ ВЪРХУ
СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА В
БЪЛГАРИЯ**

Кирил Башикарров

Докторант

Катедра „Счетоводство и анализ“, УНСС

e-mail: k.bashikarov@abv.bg

Ключови думи:	Резюме
<p>Изследване</p> <p>Счетоводни стандарти</p> <p>Счетоводна политика</p> <p>Представяне</p> <p>Оповестяване</p> <p>Финансово отчитане</p>	<p>Извършено е изследване на влиянието на счетоводните стандарти през последните години върху съдържанието на счетоводната политика на предприятието и за определяне ефекта от прилагането на новите счетоводни стандарти върху представянето и оповестяването на информацията във финансовите отчети. Целта е да се очертаят възможности за допълване на съдържанието на счетоводната политика с оглед усъвършенстване на финансовото отчитане на предприятията в България.</p>

ВЪВЕДЕНИЕ

Извършено е изследване на влиянието на счетоводните стандарти през последните години върху съдържанието на счетоводната политика на предприятието и за определяне ефекта от прилагането на новите счетоводни стандарти върху представянето и оповестяването на информацията във финансовите отчети. Целта е да се очертаят възможности за допълване на съдържанието на счетоводната политика с оглед усъвършенстване на финансовото отчитане на предприятията в България.

Разработени са два въпросника – един общ въпросник за потребителите на финансови отчети и един въпросник за потребители на финансови отчети на предприятия от обществен интерес. В настоящата статия ще бъдат представени само резултатите от общия въпросник за потребителите на финансови отчети.

1. Методология на изследването

Извършеното изследване се причислява към изследванията с проучвателен характер с оглед определянето на качествените аспекти на изследваното явление. Изследването е извършено с използването на въпросници, като целта е чрез тях да се получи осведоменост по

избраната тема чрез събиране на отговори от голям брой лица¹. При разработването на въпросите авторът се е съобразил със специфичните характеристики на потенциалните респонденти. Подборът на респондентите се базира на формулираните цели на изследването. Респондентите са разделени на четири групи – първата група са съставителите на финансови отчети и счетоводителите²; втората група включва ръководството на предприятието – изпълнителни директори или управители; третата група са одиторите и четвъртата група са инвеститорите и други ползватели на информацията от финансовите отчети. Всички тези групи имат отношение към информацията във финансовите отчети и могат да изразят мнение относно целите на изследването.

Въпросникът съдържа четири групи въпроси. Първата група въпроси са свързани с характеристиките на респондентите и формиране на техния профил. Втората група въпроси са свързани с предпочитаната от потребителите база за изготвяне на финансовите отчети и оценката на потребителите за положителните страни на приложимите бази за изготвяне на финансовите отчети. Третата група въпроси са свързани със съдържанието на счетоводната политика като елемент на пояснителните приложения към финансовите отчети. Четвъртата група въпроси оценяват състоянието на финансовото отчитане, ефекта от въвеждането на новите счетоводни стандарти, възможностите за включване на нефинансова информация във финансовите отчети и препоръките за подобряване на финансовото отчитане на предприятията.

Извадката от респонденти е формирана на принципа на отзовалите се. Линк към въпросника е разпространен до голяма част от съставителите и счетоводителите в България. На база на информация от публичния регистър на Института на дипломираните експерт-счетоводители анкетата е изпратена до всички регистрирани одитори в страната. Допълнително чрез използването на социалните мрежи в Интернет линк към въпросника е разпространен сред групи от инвеститори, консултанти и други потребители на информация от финансовите отчети. Въпросникът е попълнен от 352 респонденти.

Анализът е извършен с използването на специализиран статистически продукт SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). За тази цел е извършено кодиране на въпросите в анкетната карта с оглед представяне на въпросите и отговорите във вид, удобен за статистическата им обработка и анализ. Кодирането от статистическа гледна точка следва определени правила, като например всеки въпрос следва да се кодира и при последващата обработка със статистическия

¹ Изследването е извършено през периода от 02.01.2019 до 01.05.2019 г.

² За целите на емпиричното изследване е прието счетоводителите да са лица, които са ангажирани с текущото счетоводно отчитане, а в обхвата на съставителите на финансови отчети да се включват лица, които отговарят на изискванията на Закона за счетоводството да бъдат съставители и които изпълняват дейности по изготвяне на финансовите отчети.

продукт се разглежда като отделна променлива³. Освен това при откритите въпроси, например въпросите за предложенията и препоръките, се извършва групиране на всички получени отговори, след което определените групи се кодират и се описват съобразно целта на въпроса.

Използвана е неслучайна извадка, доколкото респондентите са избрани умишлено, вместо на случаен принцип, тъй като целта не е постигане на статистическа представителност, а получаване на разбиране за конкретни характеристики и особеностите при изследване мненията на потребителите. Основният критерий за избор на извадковите единици са познанията и компетенциите на потребителите по отношение на съответните въпроси и теми. Независимо от това в хода на изследването е установен контакт с широк кръг от различни потребители на финансови отчети с оглед обхващането на възможно най-много мнения от различни групи потребители за съответния отрасъл. Счита се, че макар да не е използвана случайна извадка, броят на събраните отговори е представителен като процент от общия брой потребители от съответната група.

При извършване на проучването авторът е формулирал следните работни хипотези:

- 1) *Прилагането на новите международни счетоводни стандарти се възприема положително от потребителите.*
- 2) *В резултат на прилагането на новите международни счетоводни стандарти съдържанието на счетоводната политика на предприятията може да се разшири с включването на нови концепции и елементи.*
- 3) *Потребителите на финансови отчети възприемат положително включването на нефинансова информация във финансовите отчети.*

2. Анализ на данните и обобщение на резултатите от изследването

Извършено е разпределение на респондентите по групи потребители на финансовите отчети на нефинансовите предприятия (виж. Таблица 1). Най-голям процент на отговорилите респонденти има от групата на съставители на финансовите отчети (36.6%) и на счетоводителите – 13.6%. От групата на одиторите са отговорили 19.3%. Респондентите от групата на инвеститорите са 14.8%. На следващо място в разпределението са консултантите с 8.2% и групата на изпълнителните директори/управители, които са 7.4%.

³ Гоев, В. Статистическа обработка и анализ на информацията от социологически, маркетингови и политически изследвания със SPSS, Университетско издателство Стопанство, 1996, стр. 23.

Таблица 1. Разпределение на респондентите според групата потребители на финансовите отчети

Показатели	Честота	Процент	Валиден процент	Кумулативен процент
Съставител	129	36.6	36.6	36.6
Изпълнителен директор/управител	26	7.4	7.4	44.0
Счетоводител	48	13.6	13.6	57.7
Одитор	68	19.3	19.3	77.0
Инвеститор	52	14.8	14.8	91.8
Консултант	29	8.2	8.2	100.0
Общо	352	100.0	100.0	

Вторият въпрос уточнява предмета на дейност на предприятията, на чиито финансови отчети са потребители съответните респонденти. Разпределението на респондентите по дейност на предприятието е представено в Таблица 2. С най-голям процент на разпределение на предприятията, чийто финансов отчет е обект на разглеждане в извадката, са предприятията от отрасъл търговия – 30.6%, и предприятията от отрасъл услуги – 27.8%. Освен тях в извадката попадат и предприятия от следните сектори на икономиката: промишленост (12.8%); транспорт (7.1%); строителство (5.4%); финансов сектор (4.3%); енергетика (2%) и предприятия от други отрасли (10.5%).

Таблица 2. Разпределение на предприятията, на чиито финансови отчети са потребители респондентите, според предмета на дейност

Показатели	Честота	Процент	Валиден процент	Кумулативен процент
Търговия	106	30.1	30.1	30.1
Промисленост	45	12.8	12.8	42.9
Строителство	19	5.4	5.4	48.3
Транспорт	25	7.1	7.1	55.4
Енергетика	7	2.0	2.0	57.4
Услуги	98	27.8	27.8	85.2
Финансов сектор	15	4.3	4.3	89.5
Друго	37	10.5	10.5	100.0
Общо	352	100.0	100.0	

В зависимост от посочените отговори на третия въпрос от въпросника е извършено разпределение на предприятията по големина. Преобладаващ е броят на малките предприятия, които съставляват около 26.7% от общия брой предприятия, на чиито финансови отчети са потребители включените в извадката. Средните и големите предприятия са с еднакъв процент на разпределение – 24.7%. Най-малък е броят на микропредприятията (около 23.9%), на чиито финансови отчети са потребители респондентите, които са отговорили на въпросника.

Интерес представляват отговорите на въпросите относно предпочитаната база за изготвяне на финансовите отчети. От всички респонденти, включени в извадката, 51.4% предпочитат да използват финансови отчети, изготвени в съответствие с Националните счетоводни стандарти (НСС), а 48.6% са привърженици на финансови отчети, изготвени в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО).

В Таблица 3 е представено разпределението на потребителите според предпочитаната от тях база за изготвяне на финансовите отчети. Прави впечатление, че групата на съставителите и счетоводителите предпочитат финансови отчети, изготвени в съответствие с НСС. От друга страна, инвеститорите, консултантите и ръководството са привърженици на формата на финансови отчети в съответствие с МСФО. За да се открият причините за тези предпочитания, е извършен анализ на отговорите на въпросите, които изискват посочване на положителните страни на двете бази за изготвяне на финансовите отчети.

Таблица 3. Разпределение на респондентите по групи потребители и предпочитана база за изготвяне на финансовите отчети

Показатели		„Предпочитан формат на финансов отчет“		Общо
		Формат на финансов отчет съгласно НСС	Формат на финансов отчет съгласно МСФО	
„Тип потребител на ФО“	Съставител	95	34	129
	Изпълнителен директор/Управител	7	19	26
	Счетоводител	35	13	48
	Одитор	17	51	68
	Инвеститор	16	36	52
	Консултант	11	18	29
Общо		181	171	352

Основните положителни страни, които изтъкват привържениците на формата на финансов отчет, изготвен в съответствие с НСС, са:

- „Много по-лесен за изготвяне“;
- „Много по-лесен за разбиране“;
- Друго предимство на този формат на финансов отчет е, че съдържа по-малко на брой пояснителни бележки и оповестявания.

Само 21% от респондентите, включени в извадката, считат, че този формат на финансов отчет няма положителни страни.

От друга страна, според 31.8% от респондентите финансовият отчет, изготвен в съответствие с МСФО, в сравнение с формата на финансов отчет съгласно НСС, представя по-точно и по-ясно дейността на предприятието. Като друга положителна страна на този формат на финансов отчет се посочва, че той включва както финансова, така и нефинансова информация за предприятието.

Интерес представлява и мнението, че като положителна страна респондентите определят факта, че финансовите отчети съгласно МСФО съдържат по-голям брой пояснителни бележки и оповестявания. Следователно, ако сравним тази констатация с мнението на респондентите, че финансовият отчет по НСС съдържа по-малко на брой пояснителни бележки и оповестявания, установяваме, че в крайна сметка увеличаването на обема на пояснителната информация в съдържанието на финансовите отчети се приема положително от потребителите.

Около 12% от респондентите считат, че форматът на финансов отчет съгласно МСФО осигурява повече възможности за анализ на дейността на предприятието в сравнение с финансов отчет по НСС. Освен това някои респонденти споделят, че съдържанието на финансовите отчети по МСФО осигурява повече възможности за контрол над дейността на предприятието. Само 14% от респондентите смятат, че финансовите отчети, изготвени в съответствие с МСФО, нямат положителни страни.

Следователно, независимо от общата констатация на респондентите, включени в извадката, че предпочитат формата на финансов отчет по НСС, не са оспорени и положителните страни на отчетите съгласно МСФО.

В тази връзка съвсем логично изглеждат и коментарите на респондентите относно въвеждането на новите МСФО (МСФО 9 *Финансови инструменти*; МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* и МСФО 16 *Лизинг*). В резултат на обобщаване на отговорите на респондентите се забелязва, че този въпрос не се приема еднозначно сред тях. Само 12% от тях са категорични, че с приемането на новите МСФО през последните години ще се подобри финансовата отчетност на предприятията. С известни съображения преобладаващо респондентите потвърждават положителното влияние на новите МСФО върху

финансовата отчетност (29%). Около 28% от анкетиранияте не могат да направят оценка за ефекта от въвеждането тези счетоводни стандарти. Според нас това се дължи на факта, че все още тези стандарти не са анализирани по-детайлно от различните групи потребители и те имат нужда от известно време, за да могат да изразят по-категорично мнение за тях. Това е и причината 21% от респондентите да считат, че по-скоро новите МСФО няма да доведат до подобряване на финансовото отчитане. Сред анкетиранияте има и такива, които смятат, че с въвеждането на новите МСФО нищо няма да се промени в сравнение със сегашното състояние на отчетността у нас.

На следващо място е направен анализ на мнението на съответните групи потребители относно новите МСФО. Забелязва се, че от всички групи потребители най-големи надежди на новите МСФО залагат одиторите. Това е съвсем логично, както се видя и от отговорите на другите въпроси, че тази група потребители предпочитат МСФО. Освен това при разработването на новите МСФО и процеса на тяхното обсъждане активно участие вземат именно представители на големите одиторски компании. От своя страна ръководството на предприятията все още не може да даде категорична оценка на новите МСФО и несъмнено има нужда от известно време, за да осмисли реалния ефект от тяхното прилагане в предприятието. Сред групата на съставителите и счетоводителите този въпрос не се приема еднозначно. Според нас това се дължи на факта, че преобладаваща част от тях имат нужда от съответни обучителни курсове и семинари с оглед разбирането и възможностите за прилагането на новите постановки при изготвянето на финансовите отчети. Интерес представлява и виждането на инвеститорите, които оценяват положително новите МСФО, като смятат, че в резултат на тяхното въвеждане ще се подобри финансовата отчетност, а оттам и възможностите за вземането на инвестиционни решения на база информацията във финансовите отчети.

В резултат на различните предпочитания на потребителите относно прилагането на новите МСФО законодателят у нас предостави право на избор (опция) за предприятията еднократно да сменят отчетната си база, като преминат от МСФО към НСС. В Закона за счетоводството беше направена промяна в изискването за приложимата счетоводна база за изготвяне на финансовите отчети⁴. С тази промяна се регламентира за приложима счетоводна база за всички предприятия в страната (с определени изключения⁵) прилагането на НСС. Освен това се допуска

⁴ Извършена е промяна на чл. 34, ал. 1 от Закона за счетоводството, обнародвана в ДВ, бр. 98 от 27.11.2018 г., в сила от 01.01.2019 г., с която беше посочено, че предприятията съставят финансовите си отчети на база НСС. След това е извършена нова промяна в чл. 34, ал. 2 от Закона за счетоводството, обнародвана в ДВ, бр. 37 от 07.05.2019 г., с която е регламентирано кои предприятия задължително следва да съставят финансовите си отчети на база МСФО. Анкетите са попълвани и обработвани преди появата на тази промяна в Закона за счетоводството от 07.05.2019 г.

⁵ В предишната промяна на чл. 34 от Закона за счетоводството (обн. в ДВ, бр. 98 от 27.11.2018 г.) бяха предвидени три изключения: 1) Консолидираните финансови отчети на предприятията, чиито прехвърлими ценни книжа са допуснати за търговия на регулирания пазар в държава – членка на Европейския съюз; 2) Когато в специален нормативен акт има изрична, ясна и еднозначна регламентация за изготвяне на финансовите отчети на база на МСФО и 3) Когато предприятието се е възползвало от опцията на чл. 34, ал. 3 от Закона за счетоводството (в

предприятията еднократно да могат да променят счетоводната си база, като преминават от МСФО към НСС⁶. Изхождайки от актуалността на този въпрос и неговото фундаменталното значение за счетоводната практика у нас, в анкетата беше включен въпрос за отношението на различните потребители към тази опция и дали те биха се възползвали от нея.

Резултатите показват, че 33% от респондентите биха се възползвали от възможността (опцията) за еднократно преминаване от МСФО към НСС, като около 16% изразяват категорично положителното си отношение към тази възможност. 26% от анкетирания не могат да преценят дали биха се възползвали от тази опция. От друга страна, с „по-скоро не“ са отговорили на този въпрос 20% от респондентите. Единствено 3% смятат, че категорично не биха се възползвали от тази опция.

Следователно не можем еднозначно да заключим какво е мнението на потребителите по този въпрос, като той продължава да бъде отворен за бъдещи дискусии и необходимост от задълбочен анализ и обществени дебати. Независимо от това се забелязва, че потребителите имат засилен интерес към предоставената възможност за преход към НСС, което от своя страна налага и необходимостта от тяхното преразглеждане и изменение с оглед настъпилите промени в стопанската практика у нас.

В тази връзка следващата група въпроси, включени в анкетата, са свързани с възможностите за усъвършенстване на счетоводната политика на предприятията, а оттам и на представянето и оповестяването на информация във финансовите отчети. Отговорите на респондентите по отношение влиянието на счетоводните стандарти през последните години върху информацията във финансовите отчети са разпределени, както следва:

- 33% от анкетирания смятат, че се подобряват качествените характеристики на информацията във финансовите отчети;
- 16% от потребителите, включени в извадката, споделят мнението, че във финансовите отчети се включва повече прогнозна информация, включително такава, която разкрива бъдещото развитие на предприятието и способността му да създава стойност;
- 15% от респондентите са посочили, че в резултат на прилагането на счетоводните стандарти през последните години са се увеличили изискванията за увеличаване обема на допълнителни оповестявания към финансовите отчети;

сила до 31.12.2018 г.) и след 01.01.2016 г. е променило официалната си счетоводна база за изготвяне и представяне на финансовите отчети от НСС на МСФО. (Виж. Свраков, А., Б. Брезоева и колектив, Счетоводство 2019, стр. 63-66.)

⁶ Закон за счетоводството (изм. и доп., ДВ, бр. 37 от 7.05.2019 г.), чл. 34, ал. 5.

- 11% от анкетиранияте считат, че през последните години са се увеличили възможностите за прилагане на т.нар. креативни счетоводни техники при представяне на дейността на предприятието;
- Еднакъв брой отговори (около 9%) са получени по отношение на вижданията, че финансовите отчети се основават в по-голяма степен на преценки и предположения, отколкото на конкретни правила и че се повишават изискванията за нови и по-комплексни познания от страна на счетоводната професия;
- Малък брой от анкетиранияте (около 6%) са на мнение, че с прилагането на изискванията на счетоводните стандарти през последните години се осигуряват повече възможности за контрол над дейността на предприятието и се разширява съдържанието на счетоводната политика на предприятието.

Следователно на база този въпрос можем да заключим, че сред респондентите преобладава виждането, че развитието на счетоводните стандарти през последните години води до подобряване на качествените характеристики на информацията във финансовите отчети.

Във връзка с нарастването на значението на пояснителните приложения към финансовите отчети в анкетата беше включен въпрос за получаване на мнения относно увеличаването на количеството оповестена информация във финансовия отчет. Резултатите показват, че повече от половината от потребителите (около 67%), включени в извадката, смятат, че в резултат на увеличаването на оповестяванията във финансовите отчети се осигуряват повече възможности за анализ на финансовото състояние на предприятието и се подобрява прозрачността на информацията във финансовите отчети, което от своя страна води до повишаване на доверието към финансовите отчети. От друга страна, сред респондентите има и такива (20.7%), които считат, че чрез големия брой допълнителни бележки към финансовите отчети умишлено се усложняват финансовите отчети, за да не може да се разбере действителното състояние и развитие на предприятието. Според нас, това е продиктувано от въвеждането на новите международни счетоводни стандарти (МСФО 9, МСФО 15 и МСФО 16), които все още не се разбират добре от широката публика и се изисква допълнително време, за да назреят потребностите от оповестяването на такава информация. Като част от пояснителните приложения във финансовите отчети се оповестява информация за значителните счетоводни политики, възприети от предприятието при осъществяване на дейността. В тази връзка беше потърсено мнението на респондентите, включени в извадката, кое според тях следва да бъде водещото при разработване на счетоводната политика на предприятието. Разпределението на отговорите на този въпрос е представено в графиката по-долу.

Графика 1. Разпределение на мнението на респондентите относно базата за разработване на счетоводната политика на предприятието

От графиката се вижда, че според 40% от респондентите приложимите счетоводни стандарти следва да бъдат водещият фактор при разработване на счетоводната политика на предприятието. От друга страна, 35% от анкетираният смятат, че в основата на счетоводната политика следва да бъде бизнес моделът на предприятието. Интерес представлява и мнението на 11% от потребителите, включени в извадката, че при разработването на счетоводната политика трябва да се съблюдават данъчните правни норми. Резултатите показват, че повече от половината от потребителите, включени в извадката, споделят мнението, че в съдържанието на счетоводната политика следва да намери отражение и бизнес моделът на предприятието. Като аргументи за това виждане респондентите посочват:

- „Бизнес моделът е основен фактор, за да се придобие разбиране за дейността на едно предприятие“;
- „Бизнес моделът определя насоките при прилагане на алтернативни подходи, а също специфицира трактовките в приложимите стандарти, които се базират по-скоро на принципи, отколкото на конкретни хипотези“;
- „В крайна сметка дейността на едно предприятие се определя от структурата на приходите и разходите“;
- „Счетоводната политика не трябва да бъде политика, преписана от параграфите на стандартите, а трябва ясно да отразява приложението на стандартите в бизнес модела на компанията“;
- „Това е изключително важно заради оповестяването на нефинансова информация в отчетите. Целта е да се създаде у потребителя ясна представа какви са ресурсите, които

предприятието използва, какви са рисковете и дали бизнес моделът е устойчив“;

- „Така ще се излезе от границите на стандартите и еднаквостта на отчетите, които те предполагат, и ще се придобие по-задълбочена представа за предприятието“;
- „За целите на по-добрия анализ и определяне стойността на компанията категорично следва цифрите да се гледат в контекста на бизнес модела“;
- „Да, защото има специфики по сектори. В банковата област, напр. специфичният фокус на банката предполага избора на счетоводна политика при отчитане на финансовите инструменти“;
- „Да, смятам, че следва да се представи информация за бизнес модела, доколкото от него зависи и изборът на счетоводно третиране на някои елементи на финансовите отчети и респективно счетоводната политика“;
- „Да, защото той става все по-водещ особено за бизнес практиките на интернет компаниите“.

От друга страна, сред респондентите има и такива, които считат, че в съдържанието на счетоводната политика не следва да се включва информация за бизнес модела. Като аргументи за това те посочват:

- „Компаниите биха били скептични относно даване на детайлна информация за бизнес модела си, с цел да се защитят от конкуренти. Общата информация не би била с добавена стойност с оглед на това, че тя ще е проекция на предмета на дейност на дружеството“;
- „В България управленските решения за бизнес не се позовават на бизнес модели, а на търговия, изгода и финансова удовлетвореност“;
- „В по-големите предприятия да, но в малките и микро-предприятията не е сигурно, че има изградени такива модели“;
- „За бизнес модела могат да се използват други източници на информация“;
- „Ще доведе до усложняване на информацията във финансовите отчети“;
- „По-скоро е ненужна информация“;
- „Само ако бизнес моделът води до специфика в осчетоводяването“.

Независимо от съществуващите критики и съображения на някои потребители, нашето виждане е, че чрез включването на информация за бизнес модела на предприятието в съдържанието на счетоводната политика ще се подобри финансовото отчитане, а

оттам и ще се увеличи доверието на потребителите. Като аргументи за това беше посочено и значението на бизнес модела за нефинансовата информация във финансовите отчети.

В тази връзка в анкетата е включен въпрос за мнението на респондентите относно включването както на финансова, така и на нефинансова информация за дейността на предприятието във финансовите отчети. Резултатите показват, че около 49% от анкетираните смятат, че финансовите отчети следва да съдържат както финансова, така и нефинансова информация за дейността на предприятието. От друга страна, 44% от потребителите не са съгласни финансовите отчети да включват и нефинансова информация.

Следователно по този въпрос мненията са разнородни и все още у потребителите не е назряла потребността от нефинансова информация, но според нас в контекста на въпроса за бизнес модела на предприятието включването на такава информация във финансовите отчети е крачка напред за отчетността на предприятията.

Като обобщение на всички изброени по-горе въпроси от анкетата на потребителите беше предоставена възможност да посочат своите препоръки и предложения за подобряване на финансовото отчитане в България. Резултатите са обобщени в таблицата по-долу.

Таблица 4. Разпределение на препоръките на респондентите за подобряване на финансовото отчитане в България

Показатели	Честота	Процент	Валиден процент	Кумулативен процент
Промяна в приложимите счетоводни стандарти с цел улесняване изготвянето на счетоводната политика на предприятието	150	42.6	42.7	42,7
Повишаване квалификацията на съставителите на финансовите отчети	149	42.3	42.5	85,2
Намаляване на данъчното регулиране на финансовото отчитане	45	12.8	12.8	98,0
Друго	8	2.3	2.0	100,0
Общо	352	100.0		

Преобладаващо потребителите посочват като препоръки – промяна в приложимите счетоводни стандарти с цел улесняване изготвянето на счетоводната политика на предприятието и повишаване квалификацията на съставителите на финансовите отчети.

3. Изводи и препоръки за усъвършенстване на финансовото отчитане на предприятията в България

На базата на резултатите от проведеното анкетно проучване могат да се направят определени изводи и да се изведат препоръки за усъвършенстване на финансовото отчитане на предприятията, в т.ч. за по-адекватно представяне и оповестяване на информацията във финансовите отчети.

Въз основа на резултатите от анкетите се потвърждава тезата на автора, че в резултат на прилагането на новите международни счетоводни стандарти съдържанието на счетоводната политика на предприятията може да се разшири с включването на нови концепции и елементи. В тази връзка, според нас, е необходимо да се преодолее традиционното разбиране за счетоводната политика като обобщение на определени постановки от счетоводните стандарти, с което се подценява нейното значение и роля при финансовото отчитане на предприятията.

Като главни последици от влиянието на счетоводните стандарти през последните години бяха посочени следните ефекти:

- ✓ Подобряване на качествените характеристики на информацията във финансовите отчети, като водещо за потребителите е осигуряването на достоверност на информацията.
- ✓ Новите счетоводни стандарти изискват включването на все повече прогнозна информация във финансовите отчети, с което се увеличава полезността на финансовата информация за вземане на икономически обосновани решения от потребителите.
- ✓ Увеличава се количеството на информацията, която се оповестява във финансовите отчети, с което се осигуряват повече възможности за анализ на финансовото състояние и определяне на стойността на предприятието.

Резултатите от анкетното проучване показват, че според потребителите на финансови отчети счетоводната политика трябва да отразява бизнес модела на предприятието. По този начин ще се конкретизира прилагането на съотносимите към дейността на предприятието трактовки от приложимите счетоводни стандарти и потребителите ще получат по-добро разбиране за начина, по който предприятието генерира приходи от дейността. Чрез разширяване на съдържанието на счетоводната политика с включване на информация за бизнес модела ще се увеличи значението и ролята на счетоводната политика в общата управленска политика на предприятието. Освен това чрез включването на такава информация в пояснителните приложения

на финансовите отчети ще се подобри информационната удовлетвореност на външните потребители, които ще могат да анализират конкурентните предимства на предприятието в сравнение с водещите компании в отрасъла.

На базата на препоръките на респондентите, включени в емпиричното изследване, може да се заключи, че потребителите очакват във финансовите отчети да се включва все повече и нефинансова информация. В тази връзка считаме, че съдържанието на счетоводната политика на предприятието може да се усъвършенства с включването на принципите и елементите на интегрираните отчети⁷. По-конкретно според нас значение за счетоводната политика имат следните елементи на интегрирания отчет:

- ✓ *Бизнес моделът и връзката му с бизнес стратегията на предприятието.*
- ✓ *Описание на специфичните за предприятието рискове и възможности при изпълнение на бизнес стратегията и целите на ръководството на предприятието.*
- ✓ *Информация за ресурсната обезпеченост на предприятието при изпълнение на стратегическите цели, в т.ч. количествена и качествена информация за постигнатите резултати и тяхната връзка с бизнес стратегията.*
- ✓ *Описание на контролите в предприятието по отношение на процеса на изпълнение на заложените цели и бизнес стратегията.*
- ✓ *Информация за бъдещите перспективи и предизвикателства пред дейността на предприятието.*

Едно от най-големите предизвикателства пред финансовото отчитане на предприятията е повишаване квалификацията на съставителите на финансовите отчети, в т.ч. и на счетоводната политика като един от компонентите на финансовия отчет. Потвърждение за това са и коментарите и предложенията на респондентите при извършване на анкетното проучване. Преобладаващото виждане е, че липсата на контрол от страна на компетентните органи относно правоспособността на съставителите на финансови отчети оказва негативно влияние върху качеството на отчетността на предприятията, а оттам и върху качеството на информацията, която се представя и оповестява във финансовите отчети. Според нас повишаването на професионалните компетенции на съставителите може да стане чрез въвеждането на изискване за непрекъснато продължаващо обучение и посещения на организирани практически курсове както по счетоводни въпроси, така и

⁷ Подобно виждане е отразено в студията „Интегрираната отчетност в счетоводната политика бизнес стратегията на корпорацията, обект на финансовия одит“. Стремелът на автора на студията е да представи нов подход към същността и съдържанието на счетоводната политика чрез обсъждане и лансиране на идеята за включване на елементите и принципите на интегрирания отчет в счетоводната политика и в бизнес стратегията на корпорацията. (Виж. Златарева, К. Интегрираната отчетност в счетоводната политика и бизнес стратегията на корпорацията, обект на финансовия одит, Годишник на ИДЕС, 2018).

по финансови, защото все повече нараства потребността от финансова грамотност сред счетоводителите и съставители на финансови отчети.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Счита се, че в условията на променящата се икономическа среда счетоводната политика следва да бъде адекватна и да отразява новите специфични особености в отчетния процес на предприятията. От резултатите е видно, че според потребителите на финансови отчети водещото при разработване на счетоводната политика са счетоводните стандарти. От своя страна счетоводните стандарти, разглеждани като специфични нормативни разпоредби, определят начина на финансово отчитане на предприятията. Следователно стандартизацията в счетоводството оказва влияние върху счетоводната политика на предприятието чрез разработването, одобряването и издаването на счетоводните стандарти, които регулират текущото и периодично финансово отчитане. В резултат на промените в икономическата среда и в потребностите на потребителите през последните години се извършиха редица изменения в съществуващите счетоводни стандарти и се създадоха нови стандарти, което неминуемо се отрази и на отчетността на предприятията.

Библиографска справка

1. Гоев, В. *Статистическа обработка и анализ на информацията от социологически, маркетингови и политически изследвания със SPSS*, Университетско издателство Стопанство, 1996.
2. Златарева, К. *Интегрираната отчетност в счетоводната политика и бизнес стратегия на корпорацията, обект на финансовия одит*, Годишник на ИДЕС, 2018.
3. Свраков, А., Б. Брезоева и колектив, *Счетоводство 2019*, ИК „Труд и право“, София, 2019.
4. *Закон за счетоводството, обн., ДВ, бр. 95 от 8 декември 2015 г., изм. и доп., ДВ, бр. 37 от 7 май 2019 г.*

**AN EMPIRICAL STUDY OF THE IMPACT OF ACCOUNTING STANDARDS ON
THE ACCOUNTING POLICY OF THE ENTITIES IN BULGARIA**

Kiril Bashikarov*PhD student**Department of "Accounting and analysis", UNWE**e-mail: k.bashikarov@abv.bg*

Keywords:	Summary
<i>Study Accounting standards Accounting policy Presentation Disclosure Financial reporting</i>	<i>The purpose of the study is to examine the impact of accounting standards in recent years on the content of an entity's accounting policies and to determine the effect of the application of new accounting standards on the presentation and disclosure of information in the financial statements. The aim of this article is to outline the possibilities for supplementing the content of accounting policy with a view to improving the financial reporting of the entities in Bulgaria.</i>